

Георгій Володимирович **ПОЯСНИК**

к.т.н., доцент, Харківський національний автомобільно-дорожній університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7776-9932>

e-mail: basket1979@ukr.net

ВПЛИВ ОСНОВНИХ ФАКТОРІВ ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Однією з найважливіших характеристик організації, що виробляє продукцію або надає послуги, є ступінь її конкурентоспроможності, тобто можливість вирішувати поставлені завдання на рівні, відповідному ринковим вимогам. Високий рівень конкурентоспроможності є невіддільною частиною отримання високого та стабільного прибутку, що також дає можливості розвитку та перспективи зростання для підприємства. Конкурентоспроможність підприємства безпосередньо залежить від результатів господарської діяльності підприємства і є кінцевим підсумком роботи всіх виробничих, збутових та управлінських ланок компанії. Високий рівень конкурентоспроможності підприємства має підтримуватися не тільки за наявності лише одних факторів впливу, а й за рахунок їх використання в певній галузі, де вони застосовуються. У статті досліджено теоретичні положення сутності конкурентоспроможності та проаналізовано фактори, що впливають на визначення рівня конкурентоспроможності підприємства.

Ключові слова: конкурентоспроможність підприємства, вплив факторів, рівень конкурентоспроможності, продукція, ринок

ВСТУП

Ситуація, що склалася у промисловості України, викликана не тільки стартовим станом економіки в умовах переходу до ринкових відносин та непослідовністю перетворень, а й слабким усвідомленням необхідності оволодіння новими методами управління виробництвом. Пошук шляхів і методів виходу з депресії триває на тлі падіння конкурентоспроможності національної економіки. Падіння промислового виробництва у країні, важке фінансове становище підприємств і у зв'язку з цим низький рівень платоспроможного попиту населення стимулює вітчизняного виробника переключатися на зовнішні ринки збуту своєї продукції.

У результаті вітчизняні товаровиробники зіткнулися з жорсткою конкуренцією як всередині країни, так і особливо на закордонних ринках збуту, які часто перенасичені продукцією високої якості. Такі умови створюють особливу гостроту у вирішенні проблеми підвищення рівня конкурентоспроможності продукції, що випускається. Рішення цієї проблеми має базуватися насамперед на оцінці та порівнянні рівня конкурентоспроможності продукції вітчизняного виробника з закордонним аналогом, а також вирішенням спектру питань від техніко-економічних до соціальних.

Проблемам визначення рівня конкурентоспроможності підприємства приділено багато уваги у роботах як вітчизняних так і закордонних вчених, серед яких вагомий внесок зробили О.Г. Янковий, О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник, О.П. Романко, Р.А. Фатхутдинов, Л.І. Піддубна, Т.В. Гринько, С.І. Савчук, А.Ю. Юданов, Р.Л. Лупак, І.Г. Кадирус, Г.Л. Азоев, І. Ансофф, М. Портер, Ж.-Ж. Ламбен, Ф. Котлер та ін. [1–12].

МЕТА статті – дослідження теоретичних положень сутності конкурентоспроможності та визначення основних факторів, що впливають на рівень конкурентоспроможності підприємства.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою дослі-

дження є праці провідних вчених та матеріали періодичних видань. У статті використовувалися методи теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу тощо.

РЕЗУЛЬТАТИ

У сучасних умовах високий рівень конкурентоспроможності є невіддільною частиною отримання високого та стабільного прибутку, що, зі свого боку, дає розвиток та перспективи зростання для підприємства. Усвідомивши це, вітчизняні підприємства ставлять перед собою найамбітніші цілі, а саме одержання максимального прибутку та збільшення обсягів збуту, забезпечення якості продукції, розширення частки ринку, впровадження нових технологій [1].

Конкурентоспроможність підприємства безпосередньо залежить від результатів господарської діяльності підприємства і є кінцевим підсумком роботи всіх виробничих, збутових та управлінських ланок компанії. Положення суб'єкта господарської діяльності у зовнішньому середовищі відображає саме рівень його конкурентоспроможності, який свідчить про те, наскільки підприємство ефективно веде свою діяльність, що також вплине на кількісний і якісний рівень стану організації, рівень яких характеризується сукупністю як внутрішніх показників, так і зовнішніх.

На визначення рівня конкурентоспроможності підприємства впливають такі фактори, як якість продукції та послуг, наявність ефективної стратегії маркетингу та збуту, рівень кваліфікації персоналу й менеджменту, технологічний рівень виробництва.

Якість продукції основний показник стану конкурентоспроможності товару й підприємства загалом, що відображає сукупний прояв багатьох чинників: від динаміки й рівня розвитку національної економіки до вміння організувати й керувати процесом формування якості в рамках будь-якої господарської одиниці.

Якість продукції та послуг вимагає об'єднання наукових сил та залежить від творчого потенціалу і практичного досвіду фахівців у будь-якій галузі. Тим більше, що в умовах відкритої ринкової економіки,

немислимої без гострої конкуренції, проявляються фактори, які роблять якість продукції умовою виживання товаровиробника, визначальним результатом його господарської діяльності. Оскільки саме рівень якості продукції безпосередньо відбивається на здатності продукту знаходити покупця й реалізовуватися на ринку – це дозволяє підприємству впевнено здійснювати свою діяльність і бути конкурентоспроможним.

Багато підприємств за наявності досить високого технологічного потенціалу та здатності виробляти якісну продукцію, дуже квола та вкрай неефективно діють на ринку, що викликано відсутністю чіткої стратегії. Розроблення стратегії має враховувати конкурентні переваги, що має підприємство, виходячи з наявного потенціалу, досвіду роботи в певній галузі, фінансових та кадрових можливостей.

Не маючи конкретної стратегії та плану дій, будь-яке підприємство являє собою набір активів, обтяжених зобов'язаннями, водночас вся діяльність фірми розвивається хаотично, у різних напрямках, що усуває можливість концентрації зусиль на одному шляху. Відповідно суб'єкт господарської діяльності перестає бути стійким на ринку а отже, втрачає свою конкурентоспроможність.

Досить вагомим фактором визначення конкурентного потенціалу є високий рівень підготовки кадрів. Маючи якісну освіту, персонал підприємства в змозі доволі швидко вчитися новим професіям та набувати необхідні навички, яких вимагають сучасні умови ринку, і саме тому наявність кваліфікованих фахівців являє собою суттєву перевагу задля забезпечення належного рівня конкурентоспроможності підприємства.

Рівень розвитку та наявності сучасних технологій дає змогу підприємству можливість виробляти продукцію належної якості та з невисокими витратами. Саме цей рівень впливає на конкурентоспроможність підприємства за допомогою ефективного використання активів компанії. Стан технології підприємства говорить про те, яке місце воно займає на ринку своєї продукції, і чи має його товар конкурентні переваги.

Невіддільною й основною частиною конкурентоспроможності підприємства є рівень конкурентоспроможності його продукції, який визначається здатністю товару завойовувати споживача за допомогою сукупності вартісних і споживчих характеристик.

Фактори, якими визначається конкурентоспроможність товару в багатьох випадках переплітаються з фак-

торами підприємства, однак для продукту існують індивідуальні, специфічні параметри. Одним з таких факторів, що визначає лише конкурентоспроможність продукції, є її ціна. Хоча ціна спочатку містить у собі витрати на виробництво й ефективність їх формування, водночас вона є фактичною характеристикою товару у завоюванні споживача перед товарами аналогами й заміниками. В іншому більшості подібних факторів визначає як рівень конкурентоспроможності товару, так і підприємства.

Для досягнення стану високого рівня конкурентоспроможності підприємство повинно ставити і вирішувати такі питання, як підвищення обсягу випуску та реалізації продукції, зменшення непродуктивних витрат, сформованість інтелектуально-кадрового потенціалу, активізувати інвестиційно-інноваційну діяльність та покращувати фінансову стійкість. Тому бути конкурентоспроможним для підприємства означає функціонувати на ринку та бути інвестиційно привабливим [11].

Необхідною умовою проведення аналітичних досліджень, запорукою вирішення завдань та досягнення поставлених цілей, що ставить перед собою підприємство є дотримання деяких властивостей, що характеризують конкурентоспроможність підприємства, а саме динамічність, просторовість, порівнюваність, системність, предметність та об'єктивність [12].

ВИСНОВКИ

Найбільшою мірою конкурентоспроможність підприємства залежить від досягнення максимальної конкурентоспроможності продукції, яка визначається такими чинниками, як якість продукції та послуг, ціна, термін поставок, наявність ефективної стратегії маркетингу та збуту, рівень післяпродажного обслуговування товару, рівень кваліфікації персоналу й менеджменту, технологічний рівень виробництва. Усі фактори забезпечення високого рівня конкурентоспроможності підприємства та продукції можуть бути досягнуті будь-яким підприємством, проте сукупність тих, які фірма має на даний момент свого розвитку, називаються конкурентними перевагами, від яких залежить загальний стан конкурентоспроможності компанії.

Отже, високий рівень конкурентоспроможності підприємства треба підтримувати не тільки за наявності лише одних факторів впливу, а й за рахунок їх використання в певній галузі, де вони застосовуються.

Список використаних джерел

1. Янковий О.Г. Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення: монографія. Одеса: Атлант, 2013. 470 с.
2. Кузьмін О.Є. Конкурентоспроможність підприємства: планування та діагностика: монографія. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2011. 180 с.
3. Фатхутдинов Р.А. Управление конкурентоспособностью организации. М.: Эксмо, 2004. 544 с.
4. Піддубна Л.І. Конкурентоспроможність економічних систем: теорія, механізм регулювання та управління: монографія. Х.: ВД «ІНЖЕК», 2007. 368 с.
5. Гринько Т.В. Механізм формування конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на міжнародних ринках: монографія. Кривий Ріг: Видавничий Дім, 2005. 324 с.
6. Савчук С.И. Основы теории конкурентоспособности. Мариуполь: ИПРЭИ НАН Украины, Рената, 2007. 520 с.
7. Азоев Г.Л., Челенков А.П. Конкурентные преимущества фирмы. М.: Новости, 2006. 267 с.
8. Юданов А.Ю. Конкуренция: теория и практика. М.: ГномПресс, 1998. 310 с.
9. Портер М. Конкурентная стратегия: методика анализа отраслей и конкурентов. М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. 453 с.
10. Ансофф И. Стратегическое управление. М.: Экономика, 1989. 519 с.
11. Лупак Р.Л. Конкурентоспроможність підприємства. Львів: Видавництво ЛКА, 2016. 484 с.

12. Кадирус І.Г. Конкурентоспроможність підприємства та фактори, що на неї впливають. *Ефективна економіка*. 2014. № 5. С. 24–28.

References

1. Yankovyi O.H. Competitiveness of the enterprise: assessment of the level and directions of improvement: monograph. Odesa: Atlant, 2013. 470 p. (in Ukrainian).
2. Kuzmin O.Y. Competitiveness of the enterprise: planning and diagnostics: monograph. Ivano-Frankivsk: IFNTUNG, 2011. 180 p. (in Ukrainian).
3. Fatkhutdinov R.A. Managing the competitiveness of the organization. Moscow: Eksmo, 2004. 544 p. (in Russian).
4. Piddubna L.I. Competitiveness of economic systems: theory, mechanism of regulation and management: monograph. Kharkiv: VD "INZHEK", 2007. 368 p. (in Ukrainian).
5. Hryenko T.V. The mechanism of formation of competitiveness of domestic enterprises in international markets: monograph. Kryvyi Rih: Publishing House, 2005. 324 p. (in Ukrainian).
6. Savchuk S.I. Fundamentals of competitiveness theory. Mariupol: IPREEI NAS of Ukraine, Renata, 2007. 520 p. (in Ukrainian).
7. Azoiev G.L., Chelenkov A.P. Competitive advantages of the firm. Moscow: Novosti, 2006. 267 p. (in Russian).
8. Yudanov A.Yu. Competition: theory and practice. Moscow: Hnom-Press. 1998. 310 p. (in Russian).
9. Porter M. Competitive strategy: methods of analysis of industries and competitors. Moscow: Alpina Business Books, 2007. 453 p. (in Russian).
10. Ansoff I. Strategic Management. Moscow: Ekonomika, 1989. 519 p. (in Russian).
11. Lupak R.L. Competitiveness of the enterprise. Lviv: LKA Publishing House, 2016. 484 p. (in Ukrainian).
12. Kadirus I.G. Competitiveness of the enterprise and the factors influencing it. *Efficient economy*. 2014. № 5. pp. 24–28 (in Ukrainian).

Heorhii POIASNYK

PhD in Engineering, Associate Professor, Kharkiv National Automobile and Highway University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7776-9932>

e-mail: basket1979@ukr.net

INFLUENCE OF THE MAIN FACTORS TO DETERMINE THE COMPETITIVENESS LEVEL OF THE ENTERPRISE

Introduction. *One of the most important characteristics of the organization that creates products or provides services is the degree of its competitiveness, i.e. the ability to solve the problems at a level appropriate to market requirements. Ukraine's solution to the economic crisis is inextricably linked with increasing the competitiveness of domestic industrial enterprises. Competitiveness of the enterprise is the characteristic which determines its stability, ability to maintain its position in the market or expand its sector.*

The purpose of the paper is to study the theoretical provisions on the nature of competitiveness and to identify the main factors influencing the level of enterprise competitiveness.

Results. *High level of competitiveness is an integral part to obtain high and stable profits, which in turn will provide needed development and growth for the company. The competitiveness of the enterprise directly depends on the results of economic activity of the enterprise, and is the end result of all the production, sales and management links synergy. Determining the level of competitiveness is highly influenced by the quality of products and services, the availability of an efficient marketing and sales strategy, the skill level of staff and the management skills, as well as the technological level of production used.*

Conclusion. *The competitiveness of the enterprise depends on achieving the maximum quality of products, which is determined by such factors as product and service level, price, delivery time, efficient marketing strategy, level of after-sales service, staff and management skills, technological level of production. Everything needed to ensure a high level of competitiveness can be achieved by any enterprise, and the set of factors of enterprise competitiveness, which are present at any enterprise at the moment, are called competitive advantages. They determine the overall competitiveness of the company. Thus, a high level of competitiveness at the enterprise should be maintained not only through the presence of only one factor of influence, but also through their usage and extension in a way a particular industry treats them.*

Keywords: *enterprise competitiveness, influence of factors, level of competitiveness, products, market*